

RIIGI INFOSÜSTEEMI AMET

TARK e-RIIK

Lihtsamalt ja selgemalt saab ka

Katrin Ringo
RIA / riigiportaali.eesti.ee toimetaja

22.02.2018

Kolm liiki tekste

- Argikeelsed
- Ilukirjanduslikud
- Tarbekeelsed
  - * ametitekstid
  - * ajakirjandustekstid
  - * teadustekstid

Ametiteksti kaks nägu

- **Hea ametitekst** on selge, konkreetne ja ühemõtteline ehk **loetav ja arusaadav**.
- **Kantseliitlik** ametitekst on **paljusõnaline, abstraktne ja sõnade seosed on ähmased**.

Millest tekivad lausestusraskused

- Lause on ülemäära pikk
- Üleliigsed *mine*-vormid ja passiivsed sõnastusmallid
- Kantseliit
- Kohmakas sõnajärg, k.a vöõrmõjud

Lause

- Parim pikkus on 7-8 sõna.
- Iga mõtte jaoks uus lause, kogu infot ei tule ilmingimata ühte lausesse pressida.
- Liiga pika lause puhul oht, et algus ja lõpp ei haaku omavahel.

- Andmekoosseisus sisalduvate aadressiandmete käsitlemisega ei ole täidetud asutamise kooskõlastamiseks esitatud infosüsteemi Ravimiameti Kliendiportaali avaliku teabe seaduse § 43⁹ lõikes 3 ja ruumiandmete seaduse § 59 lõikes 1 toodud nõuded, mis sätestavad, et iga riigi infosüsteemi kuuluva andmekogu liidestumine ADS-i infosüsteemiga on kohustuslik, kui selles sisalduvad aadressiandmed.

Kooskõlastamiseks esitatud infosüsteemi Raviameti Kliendiportaal puhul pole täidetud andmekoosseisus sisalduvate aadressiandmete käsitlemise nõuded.

Nõuded on kirjas avaliku teabe seaduse § 43⁹ lõikes 3 ja ruumiandmete seaduse § 59 lõikes 1 ning need sätestavad, et kui riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu sisaldab aadressiandmeid, tuleb see liidestada / on see kohustuslik liita ADSi infosüsteemiga.

Kantseliit ehk bürokraadi släng

- **Nominaalstiil** ehk rohkesti *mine*-vormi
- **Stamp- ja tühisõnad** *käesolev, antud, aset, leidma, ressurs*
- **Võõrmõjud:** *poolt*-konstruktsioon, *v- ja tav*-kesksõna, võõrad lausemallid
- **Rohkelt It-määrsõnu**, nt *koheselt, veelkordselt*

Nominaalstiil ehk *mine*-vorm

- Tavaliselt käib *mine*-vormiga kaasas mõni tühverb, nt *teostama, tegelema, sooritama, läbi viima, toimuma, aset leidma, kuuluma*
- Enamikul juhul saab tühverbi ära jätta

Nominaalstiili näiteid

andmekogu **liidestumine** tuleb liidestada
ADS-i infosüsteemiga on ~ on kohustuslik
kohustuslik liidestada

andmed **kuuluvad** tuleb
korrigeerimisele korrigeerida

teostab juhtimist juhib

Nominaalstiili näiteid

tööplaani **täitmise kontrolli** tööplaani täitmist
teostab kontrollib

maksmise läbiviimine maksti kohapeal
leidis aset kohapeal

toimub rahvaarvu
kasvamine rahvaarv kasvab

Tarbetud stamp- ja tühisõnad

- *sulgeb nimetatud* ~ *käesoleva* ~
antud arutelu arutelu ~ *selle* arutelu
- veebi*põhine* küsitlus veebiküsitlus
- kooskõlastus*alane*
küsimus küsimus kooskõlastamise *kohta*
- tee oma*poolne* pakkumine tee oma pakkumine
- koolituse *raames* räägiti koolitusel räägiti
- koolituse lõpuni on *loetud* minutid *mõni* minut

Tarbetud stamp- ja tühisõnad

- **ressurss, vahend** raha, aeg, inimesed vm
- **rida** võimalusi *mitu* võimalust, *hulk* võimalusi
- toob **reeglina** kaasa *enamasti* ~ toob
- **täiendavad** tööd *harilikult* ~ *tavaliselt* kaasa
- **omab olulist** mõju *lisa-* või *kõrvalt*tööd, *muud* tööd, *avaldab suurt* mõju, *mõjutab suuresti*
- **ära** katma, **ära** kirjeldama katma, kirjeldama
- päringut pole tööplaanis **sees** pole tööplaanis

Võõrmõjud: poolt-konstruksioon

- lõige 6 viitab KOV **poolt** kehtestatud piirmääradele -> viitab KOVi kehtestatud piirmääradele
- Positiivsed kooskõlastused antakse teada sinu **poolt** algatatud arutelu all -> sinu algatatud arutelu
- **teie poolt** esitatud avaldus -> teie esitatud

Võõrmõjud: v- ja tav-kesksõna

- Pakkumine **on kehtiv** 6 kuud -> Pakkumine *kehtib* kuus kuud
- Kõik RIHAsse kirja pandud infosüsteemid **on leitavad** avalikust RIHA kataloogist. -> Kõik RIHAsse kirja pandud infosüsteemid *leiab* avalikust RIHA kataloogist.

Võõrmõjud: võõrad lausemallid

- Võõra ülesehitusega fraasid
juhend kirja koostamiseks -> kirja koostamise juhend tegevus järgmisteks perioodideks -> järgmiste perioodide tegevus
varundusnõuded andmekogudele -> andmekogude varundusnõuded
- Millegi **läbi** millegi kaudu, millega
läbi netipanga -> *netipanga kaudu, netipangas*
läbi rahuloluküsitluse -> *rahuloluküsitlusega, küsitluse abil*

millegi osas kohta, suhtes, üle jm

kirja **osas** esitatud küsimused -> kirja *kohta* esitatud ootused kohtunike **osas** -> ootused kohtunike *suhtes* tegevuste täitmise **osas** teostab järelevalvet -> täitmist kontrollib, järelevalve millegi *üle*
erinevad värvi **osas** -> erinevad värvi *poolest*
hirm millegi **osas** -> hirm millegi *pärast*
huvi millegi **osas** -> huvi millegi *vastu*
vastutus valdkonna **osas** -> vastutus valdkonna *eest*
vajadus tööjõu **osas** -> vajadus tööjõu *järele*
puudujääkide **osas** teavitab -> *puudujääkidest* teavitab

Rohkelt lt-määrsõnu ...

juhinduvalt -> juhindudes, lähtudes
järgselt -> (seaduse) järgi ~ alusel, pärast (lumesadu), (lumesaju) järel, (hinnakirja) põhjal
jätkuvalt -> endiselt, edaspidi(gi)
praktiliselt -> tegelikult, õigupoolest, peaaegu, enam-vähem
eelnevalt -> varem

... ja ületuletatud /t-määrsõnu

- koheselt** -> kohe, otsekohe
- veelkordselt** -> veel kord
- esmakordselt** -> esimest korda
- ööpäevaringselt** -> ööpäev läbi ~ ööpäev ringi ~ kogu ööpäeva
- igakuiselt** -> iga kuu ~ igal kuul ~ igas kuus
- õigeaegselt** -> õigel ajal
- tähtaegselt** -> tähtajal ~ tähtajaks

Suur või väike algustäht?

- Ametiasutustel on tüübinimetus.
- See tähendab teatud tüüpi asutuse, ettevõtte või organisatsiooni kirjeldust, millele sageli eelnevad mingid täpsustavad sõnad või sõnaosad.
- Sellist nimetust saab ka teise keelde tõlkida.

Suur või väike algustäht?

- Üldreegel: tüübinimetus VÄIKESE TÄHEGA.
- siseministeerium, eesti keele instituut, andmekaitse inspeksioon, riigi infosüsteemi amet, riigiarhiiv, Pärnu linnavalitsus*
- *haigekassa, kultuuriväärtuste amet, teaduste akadeemia*
  - *haldusosakond, teabetalitus, pressiteenistus, filmiarhiiv, ajalooarhiiv*

Suur või väike algustäht?

- Erireegel: SUURE TÄHEGA VÕIB kirjutada siis,
- kui kiri tuleb kirjutada ministrile või kohalikule omavalitsusele **ametlikus toonis**
  - kui tegu on **õigusakti eelnõu, kohtuotsuse, rahvusvahelise lepingu** vms-ga

Suur või väike algustäht?

- **väikese esitähga** kirjutatakse
  - * ametiasutuste nimetused (v.a nimed)
  - * osalised nimetused
  - * asutuste allüksuste nimetused
- erandlikult võib registreeritud täisnimetused kirjutada ametlikus asjaajamises **suure esitähga**.

Moesõnad

- **sisend** -> alusteave, lähteandmed, nõuanded, alus(materjal)

arengukava, mis on **sisendiks** riigi eelarvestrateegiale -> arengukava, mis on **aluseks** riigi eelarvestrateegiale ~ *mille põhjal* koostatakse riigi eelarvestrateegia ~ *millele tugineb* riigi eelarvestrateegia

Moesõnad

kas toetate tööülesannete loendit, milleks annab **sisendi** SA Kutsekoda -> kas toetate ... loendit, mille *töötab välja* ...

tellija annab **sisendi**, millistesse sihtriikidesse on plaan laieneda -> Tellija annab *infot* ~ *teada*, ...

Moesõnad

- **väljund** -> võimalus, alus, tulemus, viis osakonnal ei olegi **väljundit** kedagi korrale kutsuda -> ei olegi *võimalust* ~ *alust* ...
- **käivitama** -> algatama, alustama, avama, sundima, asutama, rajama, alust panema
- **päeva lõpuks** -> lõppude lõpuks, kokkuvõtteks, lõpptulemusena
- **istuv** (minister) -> praegune, ametis olev
- (miski) **on laual** -> esitatud, töös, valmis, ootel

Valesti kasutatavaid sõnu

vabandama = *andestama, andeks andma*

“*Oleme suletud. Vabandame!*” – “*Oleme suletud. Anname andeks!*”
õige on VABANDAGE

täna *tänapäeva, praegusaja* tähenduses

tänane -> praegune, senine

hetkel *praegu, parasjagu* tähenduses

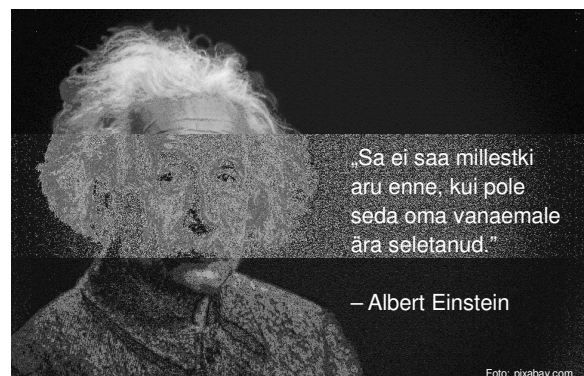
seadusandlus = seadusloome (-lus lõpp = tegevus, nt aruandlus)
õige on SEADUS

Valesti kasutatavaid sõnu

- **kaardistama** = (maa)kaarti koostama, mõõtmistulemusi kaardile kandma (välja) selgitama v uurima, kindlaks määrama; registreerima; ülevaadet andma, loetlema
- **pilootprojekt** -> juhtprojekt, näidisprojekt, katseprojekt, prooviuring, esmane uuring, esimene uuring; **piloteerima/pilootima** -> katsetama, tutvustama
- **üles/alla laetud** -> laetakse püssi ja akut, andmeid-faile laaditakse

Keeleabi

- <http://kn.eki.ee>
- Helika Mäekivi “Ettepanek ühe sõna *osas”
- Helika Mäekivi “Emakeelne eurokeel”

RIIGI INFOSÜSTEEMI AMET

Aitäh!

Katrin Ringo
katrin.ringo@ria.ee